

**ЗВО «Університет Короля Данила»
Бібліотека ЗВО «Університет Короля Данила»**

Нестор Городовенко (1885 —1964)

**– легендарний український
хоровий диригент**

Довідкове видання

Івано-Франківськ

2025

378.783

Ч – 60

Нестор Городовенко (21 листопада 1885 — 21 серпня 1964,) – легендарний український хоровий диригент (140 років від дня народження) : довідкове видання . Івано - Франківськ: ЗВО « Університет Короля Данила» , бібліотека, 2025 . 17 с.

21 листопада 2025 року – 140 років від дня народження Нестора Городовенка.

Нестор Феофанович Городовенко (9 (21) листопада 1885 — 21 серпня 1964,) — український хоровий диригент, художній керівник капели «Думка», заслужений артист України . Після німецько-радянської війни емігрував . Переїхавши 1949 р. до Канади, заснував у Монреалі хор «Україна», яким керував до кінця життя.

Нестор Городовенко - один із плеяди піонерів хорового мистецтва, який поряд із М. Лисенком, М. Леонтовичем, О. Кошицем і К. Стеценком уславив на весь світ українську народну пісню.

Завдяки неймовірним зусиллям, кипучій енергії, великому патріотизмові Городовенкові вдалося зберегти національний репертуар хору «Думки» у найчорніший період української історії XX століття — до кінця 30-х років. Більш як на вісімдесят відсотків тоді він складався з творів Миколи Лисенка, Миколи Леонтовича, Олександра Кошиця, Станіслава Людкевича, Порфирія Демуцького, Якова Степового та інших українських композиторів. І в цьому є незаперечні заслуги Городовенка перед національною музичною культурою. Він боронив її від партійних функціонерів, котрі все більше втручалися в творчу діяльність його «Думки», щоб спрямувати її у виключно агітаційно-пропагандистське русло.

Поряд з хоровими обробками українських народних пісень та оригінальними творами визначних українських композиторів (М. Лисенка, М. Леонтовича, К. Стеценка, О. Кошиця) і композиторів молодшої генерації (зокрема М. Вериківського, П. Козицького, Л. Ревуцького), він включав до репертуару зразки світової музики різних епох — Й. Гайдна, Й. Брамса, Ш. Гуно, К. Дебюссі, М. Равеля. Музичні критики того часу відзначали пристрасний, темпераментний стиль диригування Н. Городовенка. Будь-що згадувати у радянській пресі про буржуазного націоналіста Н. Городовенка цензурою суворо заборонялося. І так тривало до того часу, доки Україна не здобула незалежність і не стали повертати на Батьківщину із багаторічного забуття імена її видатних синів і дочок.

Нестор Городовенко сьогодні є одним з багатьох видатних українців, творчість й педагогічна і громадська діяльність яких донедавна замовчувалась. До кінця 80-х років XX ст. його ім'я було під суворою заборonoю цензури. У фаховій літературі, присвяченій українському хоровому мистецтву, до останнього часу було знайдено тільки окремі відомості про цю надзвичайно талановиту людину, все життя якої було присвячено відродженню та популяризації української хорової музики.

За радянські часи було тільки декілька статей, присвячених творчості Н. Городовенко у закордонних журналах: “Екран” (США, травень-вересень 1975, ч.81-82 Г. Завітневич. Нестор Городовенко.) та “Київ-Філадельфія” (1961 №1 М. Кульчицький. Духовні концерти Н. Городовенка.). Тільки у 1993 році журнал “Музика” №5 надрукував в скороченому вигляді невеликої статті. Тому вкрай необхідно продовжити дослідження життєвого та творчого шляху нашого талановитого співвітчизника.

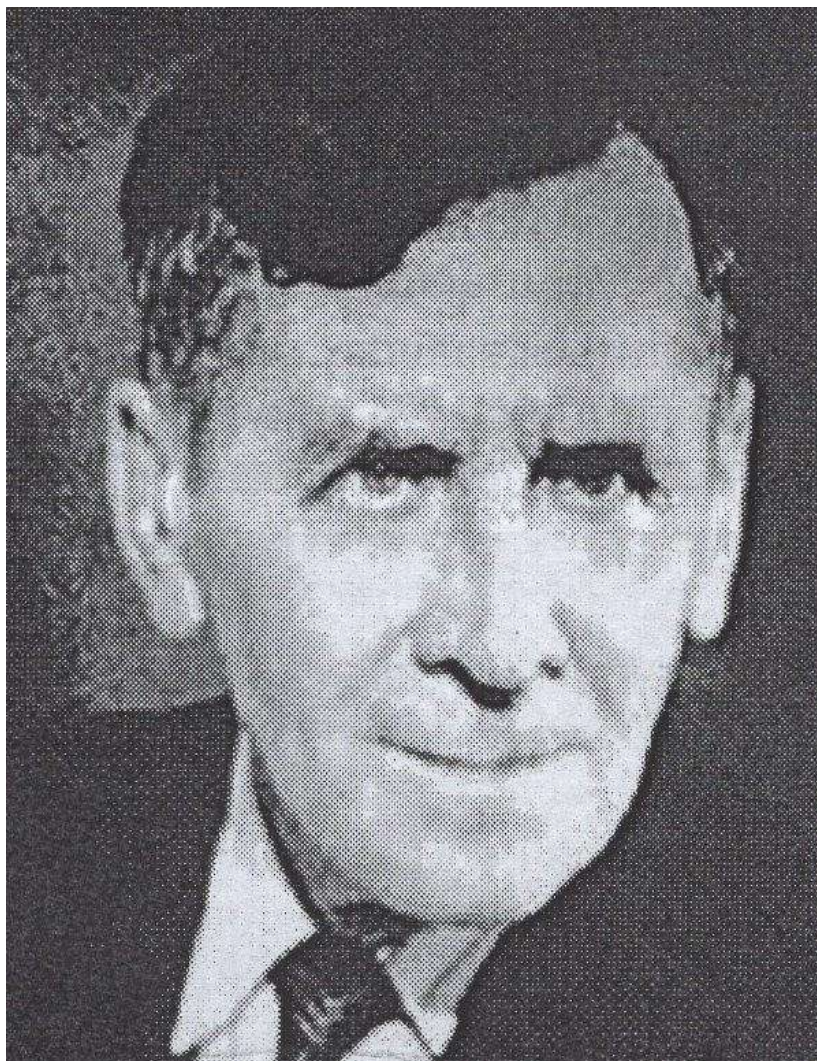
Новим етапом в історії вивчення життєвого та творчого шляху українського диригента виявились роботи Г. Шибанова (2001; 2007), який відкрив творчість Н. Городовенка по-новому. І досі більшість статей ґрунтуються на розвідках Г. Шибанова, переповідаючи окремі факти та події з життя МА

естро (Чернов, 2014; Петрич, 2019). Виключення становлять роботи І. Парфентьєвої (2011) про музично-педагогічні аспекти та Г. Карась (2020), які розкривають культуротворчі та історико-генетичні аспекти діяльності українського митця. У монографії Г. Карась (2012) презентовано напрям — українське музичне діаспорознавство .

На протязі всього життя Н. Городовенко вів пропаганду української культури, зокрема, хорової музики. Він був “інтерпретатором” української народної пісні та популяризатором української духовної музики в Україні та за її кордонами.

Великі успіхи і популярність хорових колективів Н.Городовенка показали, що його натхнення праця, талант і творчість змогли розвинутися лише при постійному спілкуванні з українською культурою, життям українського народу. Незважаючи на життєві незгоди, Н.Городовенко залишався вірним сином України. Він ні коли не поривав духовного зв'язку з Батьківщиною. Своєю диригентською діяльністю він всюди намагався підкреслювати українську культуру. Творчі колективи, які були створені диригентом, показували кращі зразки української народної пісні, хорової класики та української духовної музики

Тепер Нестор Городовенко зайняв належне місце в історії національної музичної культури ХХ століття. Його багатогранна творчість вивчається і популяризується. Внесок Нестора Городовенка в музичне мистецтво не лише України, а й у світову культуру масштабне.

"Хай молодь виношує засіяні нами зерна!"

Нестор Городовенко

Народився він у 1885 році в селі Венслави Лохвицького повіту на Полтавщині. Вийшло так, що Несторова мати Васса була наймичкою у лохвицького поміщика Якова Андріяшева. А що гарна на вроду була, то й припала багачеві до вподоби. Від цієї зваби й народився хлопчик, якого назвали Нестором й при хрещенні додали прізвище - Городовенко.

У центрі Лохвиці на колишній базарній площі , біля кам'яного торгового ряду, стояв величавий собор (Різдва Пресвятої Богородиці). У ньому був хоровим диригентом знаменитий Нестор Городовенко. Після революції він заснував мандрівну хорову капелу «Думка», яка почала свої мандри по Україні саме з Лохвиці.

Про це згадує в своїй книзі «Від роду до роду» Іван Павленко.

Юнаком Нестор відвідував місцевий церковний хор, в якому вперше помітили його музичні здібності. А особливе і навіть доленосне враження на юнака справила зустріч із М.В. Лисенком, який 1902 року зі своїм хором виступав у Лохвиці.

Фото зруйнованого в 30-х роках більшовиками Храму Різдва Богородиці в Лохвиці, в якому диригував Нестеренко

То що ж відомо про нашого славного земляка? Найперше те, що за радянських часів його ім'я замовчувалося, а згадки про нього були заборонені, як про буржуазного націоналіста, який емігрував на Захід. Грунтовними розвідками про Нестора Городовенка й відродженню пам'яті про нашого славетного земляка маємо завдячувати Георгію Шибанову. Його монографія «Нестор Городовенко. Життя і творчість» в кількості всього тисячу примірників була видана 2001 року в Києві у видавництві імені Олени Теліги.

Георгій Шибанов згадує про Городовенка, як про митця незвичайної творчої долі, про якого ще за життя ходили легенди. «Його невичерпна творча енергія, наполегливість, одержимість у досягненні поставленої мети, небувала працездатність і вміння розкривати перед співаками хорів, якими він керував в Україні, у Німеччині та Канаді, неповторну красу рідної пісні, завжди викликали подив і захоплення сучасників. Нестор Городовенко також відзначався гострим розумом і складним, «вибуховим» характером. Був досить прискіпливим щодо виконання своїх диригентських вимог, дотримання дисципліни співаками. Він знав напам'ять сотні пісень, партитур хорових творів. Усі ці якості мистецького темпераменту Н. Городовенка, зрештою, і вивели його у хормейстери світового рівня», — пише Шибанов.

Про походження Городовенка ще за життя ходили легенди. Тільки найближчим друзям він розповідав про своє дитинство. А народився славетний диригент в с. Венслави Лохвицького повіту Полтавської губернії 9 листопада 1885 року. Зі спогадів професора Київського педагогічного інституту, літературознавця В. Завітневича (1899 — 1978), який зустрічався з Городовенком на еміграції, мати Нестора Васирина Мартинівна нібито була зваблена молодим лікарем Яковом Андріяшевим і народила від нього сина. Цю версію підтвердив у свої спогадах і колишній співак хору Н. Городовенка «Україна» у Німеччині і в Канаді, чернігівець Ф. Федоренко (США), який був

близьким до Нестора і підтримував з ним дружні зв'язки, а тому міг більше знати про нього, ніж хтось інший із співаків. Так, в одному із листів він писав, що Н. Городовенко у вузькому колі друзів називав себе «виродком» і розповідав, що він з'явився на світ із лона дуже юної матері.

Яків Миколайович Андріяшев (1859—1949) народився у селі Лука Лохвицького повіту Полтавської губернії. Закінчивши Ніжинську гімназію, поступив на медичний факультет Київського університету св. Володимира. Після навчання в університеті Андріяшев у 1884—1885 рр. працював у маєтку професора Московського університету М. Стороженка на хуторі Мармизівка Лохвицького повіту. Саме у цей час (Якову тоді було 25 років) і міг відбутися романтичний зв'язок молодого лікаря з майбутньою матір'ю Нестора. Не виключено, що він міг закохатися у вродливу, доброї вдачі дівчину, якою була Василина, але його батько, дворянин за походженням, не міг дозволити синові, щоб той взяв шлюб із наймичкою- сиротою. І вказавши їй на поріг, невдовзі вигнав із маєтку.

Нестор дуже любив свою матір і завжди із щемними словами згадував її. ...Вона була красунею, а в мене тільки очі такі — сині...», — згадував Нестор. Поверталася тоді Василина у своє рідне село Венслави (тут 9 листопада 1885 року народився її син) на людський осуд і глум, проливаючи з відчаю гіркі сльози. Удар долі Василина перенесла мужньо. Вона була доброю жінкою. Маючи гарний голос, чудово співала. Знала багато пісень і особливо тих, в яких оспівувалися нелегка жіноча доля, поневіряння між недобрими людьми згорьованої дівчини-сироти, звабленої і покинутої.

З незабутнім образом матері пов'язана і пісня «Та червона калінонька», записана Нестором від неї у його студентські роки. До мелодії він додав лише підголосні партії. Вона чи не найпереконливіше передавала всю драму почуттів скривдженої дівчини-покритки.

Є відомості і про те, що батько Василини Мартин Харченко був людиною співчутливою і м'якою за характером. Він морально підтримав її у складний період життя. До того ж дід Нестора був грамотним, знав напам'ять багато

творів Т.Шевченка. Так майбутній видатний хормейстер ще з раннього дитинства прилучився до краси рідного слова, до волелюбної поезії Кобзаря.

Про свого діда Нестор Городовенко розповідав історику Марку Антоновичу (1916 — 2005), з яким підтримував дружні стосунки у Монреалі. Він пригадував незабутні зустрічі з Городовенком, який «захоплююче розповідав йому про своє рідне село, про дитинство, яке пройшло на співучій Лохвиччині».

Та згодом доля помилосерднішала до Василя, і їй пощастило зустріти такого ж доброго, як і вона, чоловіка. Коли Несторові виповнилося п'ять років, його матір вийшла заміж за Теофана Городовенка. Він також походив з бідняцької родини, наймитував і, мабуть, служив у війську. Так було зазначено в атестаті про закінчення Нестором Лохвицького міського двокласного училища, в якому записано, що він «сын солдата». Т. Городовенко і столярував, що давало якийсь заробіток для утримання родини.

В архіві собору св. Софії у Монреалі (звідси хоронили 25 серпня 1964 року Н. Городовенка) вдалося розшукати реєстраційні документи про його смерть. У них зазначено ім'я і прізвище батька Нестора (вітчима) — Теофан Городовенко. Народився він у Лохвиці.

Повернімося до того, з чого почалося формування Нестора- диригента. Після вікопомної зустрічі з Миколою Лисенком 1902 року, того ж року він стає студентом Полтавської вчительської семінарії й бере участь у семінарському хорі, де підвищує своє вміння як співака, так і диригента. А ще через два роки навчається в Глухівському вищому вчительському інституті. У Глухові, багатому своїми музичними традиціями та згадками про славетних українських композиторів 18 сторіччя — М. Березовського, А. Веделя, Д. Бортнянського та інших, — Городовенко організовує свій хор української пісні і повертається, закінчивши інститут, на певний час до Лохвиці.

На фото: Хор Різдвяно-богородицької церкви (собор). Другий ряд третій праворуч Н. Городовенко. Початок XX ст.,

Церковний хор у Лохвиці під керівництвом Н.Т.Городовенко. 1908 р. — с [Н.Т.Городовенко](#).

Ось як Городовенко згадує свою роботу в хорі при Народному домі в Лохвиці: “Це, мабуть, був один із тих хорів, у який я вклав увесь запал, уся любов і екзальтацію та разом з тим багато навчився в інтерпретації народної

пісні, бо співаки так правдиво й безхитрісно робили нюанси, що від пісні завжди пахло землею і віковими традиціями українського села”.

1909 року Нестор Городовенко прибуває до Переяслава і працює в гімназіях міста. Організовує учнівський хор, а також великий дорослий хор аматорів української пісні, в якому було понад 70 співаків. Тоді ж знайомиться із хористами знаменитого композитора Порфирія Демуцького, які приїздили гастролувати до Переяслава, творчо зближується із цим досвідченим українським фольклористом. 1910 року Нестор Городовенко одружується із Анастасією Лагодинською із відомого переяславського вчительського роду Лагодинських. Кілька років подружжя жило й працювало в Переяславі, а з настанням революції 1917-го перебирається до Києва.

З 1918 р. спочатку викладав уроки співу в Другій київській гімназії, керував хором Всеукраїнської вчительської спілки, а 1919 р. очолив Першу мандрівну капелу Дніпросоюзу, що 1920 р. була реорганізована у Державну хорову капелу, згодом — «Думку» («Державна Українська Мандрівна КАпела»). Улітку 1920 року з Першою мандрівною капелою Дніпросоюзу здійснив велике гастрольне турне містами і селами Лівобережної України, давши 31 концерт. Примітно, що тодішня влада очікувала, що капела має на меті “створення сучасного революційного репертуару” та культивування його “серед широких пролетарських мас”.

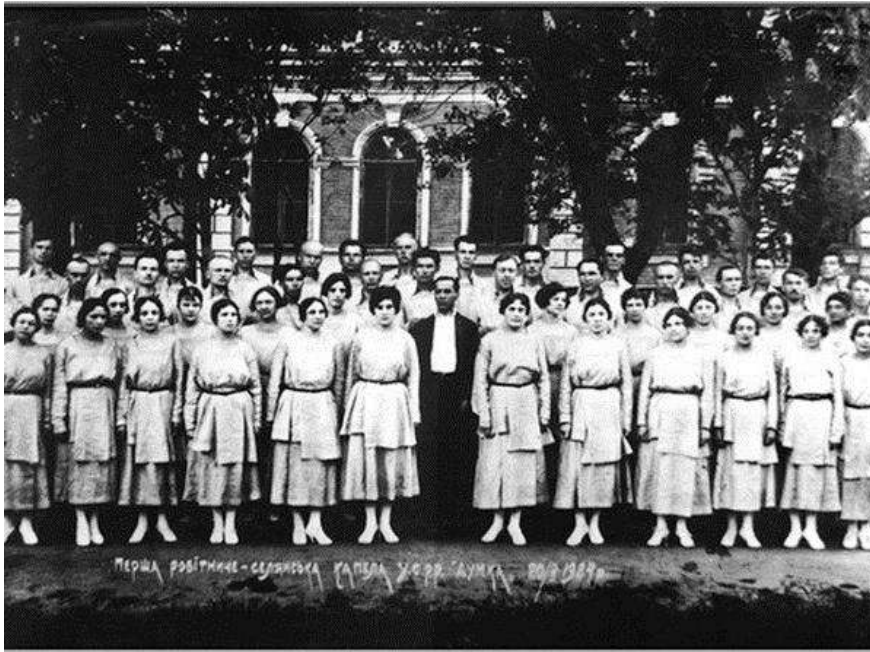
Неймовірними зусиллями, та тільки завдяки українській душі назламного Городовенка, йому вдалося зберегти національний репертуар «Думки» у цей найчорніший період української історії XX століття — до кінця 30-х років. В наскрізь зрусіфікованому середовищі, більш як на вісімдесят відсотків репертуар «Думки» складався з творів Миколи Лисенка, Миколи Леонтовича, Олександра Кошиця, Станіслава Людкевича, Порфирія Демуцького, Якова Степового та інших українських композиторів. І в цьому – незаперечні заслуги Городовенка перед національною музичною культурою. Він боронив її від

партійних функціонерів, котрі все більше втручалися в творчу діяльність його «Думки», щоб спрямувати її у виключно агітаційно-пропагандистське русло.

Особливо цікавою була поїздка капели 1921 року на Переяславщину. Про ці концерти залишив цікаві спогади й спостереження академіка Агатангела Кримського: «... Виступ перетворився на справжній тріумф. Незважаючи на будень і на втому, народу зібралося кілька тисяч. Після концерту скрізь немає інших розмов – тільки про капелу... Як всеньки зливається з думкою і душею свого диригента, і яку чудову, нерозривну естетичну насолоду дає вона слухачам. Капелу буквально засипали снопами квітів. Артисти капели казали, що вони за все життя не бачили такої вихованої і чулої аудиторії. Місячна ніч була чудова. Концерт затягувався до пізньої ночі». Окрім самого Переяслава, капела виступала і в селах неподалік – Гайшині, Гланишеві, Концевичій Греблі та в інших. Особливо гайшинський концерт, що відбувався просто неба, при місячному сяйві, був чи не найкращий.

Слово про «Думку» ширилося й росло. Навіть у важких 1930-х роках капела залишилася популярною, хоча над Н.Ф. Городовенком не раз нависала загроза звільнення й арешту.

Капелу «Думка» знали далеко за межами України, як в СРСР, так і в Європі. Зокрема, успішною була поїздка капели до Франції 1929 року. Найбільше захоплення у парижан викликала обробка Н. Городовенком пісні «Дударик» – так само, як О. Кошиця «Щедрик».

На той час у репертуарі «Думки» було 500 хорових творів. Склад – 50 співаків. Серед них такі Городовенкові помічники й сподвижники, як А. Городовенко (сопрано), К. Терещенко (сопрано), О. Лукашевич (альт), Г. Шаля (тенор), А. Шумський (тенор), П. Колісник (бас), Ю. Мурашко (бас) та інші.

Керуючи капелою «Думка», опрацював низку концертних програм: «М. Лисенко», «Колядки та щедрівки», «М. Леонтович», «Музика до „Кобзаря“», „Веснянки“ (усі — 1920), „Пісні праці, боротьби і волі“, „Українська народна і художня пісня“, „Хорові твори західноєвропейських класиків“, „Народні і художні пісні Галичини“ (усі — 1923), „Пам'яті Т. Шевченка“, „Весна у творах композиторів і в піснях українського села“ (усі — 1924), „Народні пісні у творах українських композиторів“ (1925), „Білоруські пісні“, „Твори П. Демуцького“ (усі — 1926) тощо.

Неймовірно вдалим були гастролі у Франції (1929) та участь у першій Декаді українського мистецтва у Москві (1936). Сучасники останній концерт визначили як справжній тріумф «Думки».

За вказівкою директивних органів у травні 1936 р. Нестора Городовенка було безпідставно звільнено з капели. Невдовзі він одержує призначення на посаду керівника вокальної групи Українського ансамблю пісні і танцю, з яким

1942 р. гастролював Північним Кавказом. Був диригентом Української національної хорової капели в Києві під час окупації (1942–1943), організатором і керівником хору ім. М. Леонтовича при Інституті народної творчості у Львові (1943–1944).

1943-го року його запрошують до Львова на конкурс хорів Галичини, організований Інститутом народної творчості. Звістка про приїзд славетного маестро облетіла місто. Його щиро вітала музична громадськість окупованого Львова. Концерт відбувся 27 грудня 1943 року в оперному театрі, переповненому глядачами.

«Тріумф Нестора Городовенка!» – під таким заголовком вийшли тоді місцеві українські газети. Особливе враження справили такі музичні твори як «Б'ють пороги», «Не вмер поет», «Ой у лузі червона калина», «Вкраїно-мати», «Кантата Шевченкові» (в обробці С. Людкевича) та інші.

Композитор Станіслав Людкевич підійшов до Нестора Городовенка й сказав: «Несторе, ти краще виконав, ніж я написав!»

Радянські війська наступали, і Н. Городовенко не був упевненим, чи його цього разу пощадить каральна сталінська машина. А тому вирішив їхати далі в Європу зі своїми хористами. Разом із капелою бандуристів Григорія Китастого потягом вони рушили на Захід – через Ужгород, Будапешт, Прагу, Відень... Зрештою, опинилися в містечку Авсбург поблизу Мюнхена в таборах для переміщених осіб. Ннаприкінці 1945 року організувався новий хор Н. Городовенка «Україна». Для нього маестро розшукував знаних йому співаків по всій Європі. До улюбленого диригента прибували його співаки. А також і ті нові артисти, що опинилися серед українських біженців. Н. Городовенко домігся високої мистецької виконавчої майстерності хору «Україна», подібного якому в Європі на той час не було.

Переїхавши 1949 р. до Канади, заснував у Монреалі хор «Україна», яким керував до кінця життя.

Основний кістяк хору складався з молодих українців, що прибула до Канади з Європи у 1948-1949 роках. Вони згадують Городовенка як занадто сурового і вимогливого наставника. Завдяки неймовірним зусиллям, хормейстерській наполегливості, вмінню захопити людей своєю творчою стихією — пристрасною любов'ю до рідної пісні Городовенкові вдалося із цього, як він говорив, «сирого матеріалу» зробити чудовий хоровий колектив, який посів важливе місце в історії музичного мистецтва української діаспори Канади у 50-60-х роках XX сторіччя.

Востаннє зі своїм хором Городовенко виступав навесні 1963 року, а невдовзі тяжко захворів. В лікарні його відвідав знаменитий керівник ансамблю танцю УРСР Павло Вірський, якого Нестор Городовенко розпитував про тогочасне життя в Україні, про святкування 150-річчя народження Тараса Шевченка. Супроводжуючий Вірського, заступник Городовенка – Валентин Кохно згадував, що коли Вірський встав, то побачив, як Нестор Городовенко гірко плаче... Інколи він повторював: «Уже не так сумно вмирати, – бо молодь виношує засіяні нами зерна!»

Помер Нестор Городовенко 21 серпня 1964 року. Поховали митця в Монреалі на цвинтарі Монт-Роял. На скромному гранітному надгробку викарбувано слова Тараса Шевченка, які покійний час від часу повторював: «Свою Україну любіть!»

Його дружина Анастасія Городовенко-Лагодинська пережила свого чоловіка майже на шістнадцять років. У 1967-му їй було дозволено відвідати Київ, де мешкала сестра Ганна, але не дали дозволу відвідати ні Лохвицю, ні Переяслава, куди, за її словами, «рвалося згорьоване серце Нестора». Вона повторювала його слова-бажання: «Походити б іще рідними стежками... Якби міг, то й просто звідсіля пішки б пішов...»

У рідні краї листів з еміграції Городовенко не писав, щоб, за його словами, не наражати своїх родичів і друзів на небезпеку, яка могла їм бути від всюдисущого КДБ. Система вважала, що вона назавжди розділила «залізною

завісою» уславленого хормейстера з Україною. Будь-що згадувати у радянській пресі про буржуазного націоналіста Н. Городовенка цензурою суворо заборонялося. І так тривало до того часу, доки Україна не здобула незалежність і не стали повертати на Батьківщину із багаторічного забуття імена її видатних синів і дочок. Тепер Нестор Городовенко зайняв належне місце в історії національної музичної культури ХХ століття. Його багатогранна творчість вивчається і популяризується.

І напевне Лохвиччині ще належить віддати шану видатному землякові (не обмежуючись менш, аніж скромним погруддям на Алеї Героїв). Як і відбудувати славетний Собор, з якого Нестор Городовенко починав свій творчий шлях.

Помер Нестор Городовенко 21 серпня 1964 р. у «Конвєленсент шпиталі» на околиці Монреалю. Похований на цвинтарі Монт-Роял. На скромному граніті викарбувані слова: «Свою Україну любіть!». У газеті «Новий шлях» УНО у некролозі написано: «Зі смертю Н. Городовенка українська еміграція втратила другого після Кошиця найвидатнішого знавця українського хорового мистецтва».

Висновки:

Отже, Нестор Феофанович Городовенко хоча й не отримав спеціальної музичної освіти, однак його талант та любов до України свідчили не лише про високий професійний рівень митця, але й сприяли популяризації народної пісні, хорової музики та української культури на світовому рівні. Його школа — це пісенна практика рідного народу та музична самоосвіта. Маєстро розробляв виконання автентичних народних пісень й презентував національно-пісенну спадщину, сформував оригінальний напрям розвитку хорової музики українських композиторів як в Україні, так і за кордоном. У звучанні керуваних ним колективів був відчутний вплив народно-співочих традицій, адже саме вони є носіями української виконавської церковно-хорової традиції. Долучався Н. Городовенко й до формування української оригінальної хорової музики.

ки, «першопрочитання» і виконання європейської духовної музики, піднесення її рівня до європейських капел того часу. Демонструючи найкращі досягнення української диригентсько-хорової школи, хормейстер направив свій талант на популяризацію найкращих зразків хорової класики, української народної пісні та духовної музики, що спричинило значні успіхи очолюваних маестро хорових колективів, особливо за кордоном. Відзначимо, що Н. Городовенко брав участь у відродженні хорового руху України 1920-х років, ставши одним із фундаторів київської школи хорового виконавства, здійснював просвітницьку діяльність у духовно-мистецькому середовищі української діаспори Канади в 50–60-х роках, що свідчить не лише про масштабність його творчої особистості, але й духовний зв'язок з Батьківщиною. І попри вимушену еміграцію та небезпеку для життя, оскільки за ним полювала радянська контррозвідка, Н. Городовенко завжди залишався вірним сином України. Його творча діяльність за кордоном допомагала зберегти національну і культурну ідентичність та знайомити світ із українською культурою та мистецтвом.

Зауважимо, що попри грандіозні успіхи за кордоном, в УРСР про тріумфи і здобутки хору і хормейстера інформації не було. Нестор Феофанович Городовенко, володіючи благородством смаку, відчуттям стилю й проникненням у сутність художніх образів, високою досконалістю форми та одухотвореністю дотримання традицій, безмежно любив Україну. Навіть на гранітному обеліску (цвинтар Монт-Роял, Монреаль), де похований маестро, викарбувані слова: «Свою Україну любіть!». Тож Нестор Феофанович Городовенко справедливо посідає почесне місце серед плеяди найвидатніших українських та світових митців XX століття.